

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/44
Karar Sayısı : 2007/31
Karar Günü : 21.3.2007
Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 29.11.2007-26715

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Ali TOPUZ, Haluk KOÇ ve 112 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 2.3.2005 günlü, 5310 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesiyle 10.8.1993 günlü, 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen;

1- Ek madde 9'un (b) bendinin,

2- Ek madde 10'un;

a- Birinci fıkrasının ilk tümcesinin

b- Üçüncü fıkrasının

c- Dördüncü fıkrasının (b) bendinin,

3- Ek madde 11'in;

a- Birinci fıkrasının,

b- Beşinci fıkrasının,

c- Altıncı fıkrasının, "...ile özel öğretim kurumlarının, Milli Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığınca ilgili oldukları Mevzuat hükümlerine göre denetimine..." bölümünün,

Anayasa'nın 2., 6.,7., 8.,10.,11.,130., 131.,132. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve **yürürlüklerinin durdurulmasına** karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

2.3.2005 günlü, 5310 sayılı Yasa'nın iptali istenilen kural ve bölümlerini içeren maddeleri şöyledir:

1- Ek Madde 9

Gemiadamlarının eğitimi;

a) Üniversitelere bağlı fakülte ve yüksekokullar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim okulları ve yaygın eğitim kurumları ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı öğretim kurumları,

b) Kuruluş amaçları gemiadamlarına eğitim vermek olan ve Denizcilik Müsteşarlığının uygun görüşü üzerine Millî Eğitim Bakanlığının izni ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılan özel öğretim kurumları,

Tarafından verilir.

2- Ek Madde 10

Gemiadamlarının eğitimi, sınavları ve belgelendirilmelerine ilişkin usûl ve esaslar, Millî Eğitim Bakanlığının görüşü alınarak Denizcilik Müsteşarlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenir. Gemiadamları sınavları, Gemiadamları Sınavları Merkezi tarafından yapılır. Sınava gireceklerden alınacak ücret, Denizcilik Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığınca belirlenir. Her yıl belirlenecek bu ücret bütçeye gelir yazılmak üzere Denizcilik Müsteşarlığının saymanlık hizmetini yapan saymanlık hesabına yatırılır.

Gemiadamları Sınavları Merkezi tarafından yapılacak harcamalar bu amaçla bütçeye konulan ödenekten karşılanır.

Gemiadamları Sınavları Merkezinin oluşturulması, görevleri ve merkezle ilgili her türlü faaliyet, sınavda görev alacak kişiler ile alınacak ücretler ve diğer malî konulara ilişkin usûl ve esaslar Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Denizcilik Müsteşarlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Eğitim ve öğretim programları ile staj süreleri, Denizcilik Müsteşarlığının belirlediği asgarî programlar ve staj sürelerini karşılamak ve belgelendirmek kaydıyla;

a) Üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim okulları ve yaygın eğitim kurumları ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı öğretim kurumlarında kendi mevzuatlarına,

b) Özel öğretim kurumları tarafından her seviyedeki yeterlik belgesine yönelik verilen eğitimler, Denizcilik Müsteşarlığının uygun görüşü alınarak Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanan öğretim programına,

Göre gerçekleştirilir.

3- Ek Madde 11

Gemiadamlarına ilişkin eğitim, öğretim, sınav ve belgelendirme yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşları denetlemek; denetleme faaliyetlerinin plânlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi işlemlerini gerçekleştirmek üzere Denizcilik Müsteşarlığında Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu oluşturulmuştur.

Kurul; bir başkan ve altı üyeden oluşur. Kurul başkan ve üyeleri; Millî Eğitim Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı ve deniz ticaret odaları ile denizcilik eğitimi veren kamu ve özel öğretim kurumlarının hukuk veya denizcilik alanlarında tecrübeli, en az lisans düzeyinde eğitim almış mensuplarından Denizcilik Müsteşarı tarafından önerilen adaylar arasından Denizcilik Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından seçilir.

Kurul tarafından denetlenecek özel kuruluşlar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca, denetim için denetimin niteliğine göre belirlenecek ücret bütçeye gelir yazılmak üzere Denizcilik Müsteşarlığının saymanlık hizmetini yapan saymanlık hesabına yatırılır. Kurul tarafından yapılacak harcamalar ile kurul üyeleri ve denetçilerin ücretleri bu amaçla bütçeye konulan ödenekten karşılanır.

Başkan ve kurul üyelerine, ayda dörtten fazla olmamak üzere her toplantı günü için (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir.

Kurul başkan ve üyelerinin seçimi, görev süreleri ve görevlerinin sona ermesi, denetleme görevini yerine getireceklerin seçimi, görev ve yetkileri, denetlemenin esas ve usûlleri, denetleme ücretleri ve diğer giderler, malî hususlarda Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Denizcilik Müsteşarlığınca hazırlanarak yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenir.

Üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim okulları ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı öğretim kurumlarının tâbi oldukları mevzuata göre denetimi ile özel öğretim kurumlarının, Millî Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığınca ilgili oldukları mevzuat hükümlerine göre denetimine ilişkin hükümler saklıdır.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Anayasa'nın 2.,6.,7., 8.,10., 11.,130.,131.,132. ve 138. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ,, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A.Necmi ÖZLER, Fettah OTO ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılmalarıyla 18.5.2005 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasına geçilmesine, yürürlüğü durdurma talebinin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Ek Madde 9' un (b) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Anayasanın, yükseköğretim kurumlarının hangileri olduğunun, bu kurumların kuruluş ve yöntemlerine ilişkin esasların 130. ve 132. maddelerinde gösterildiği, iptali istenilen kuralda yüksek öğretim düzeyi ayırık tutulmadığı için, yüksek öğretim düzeyindeki gemi adamları eğitiminin de özel ve tüzel kişilerce açılacak özel öğretim kurumları tarafından verilebilmesine olanak tanındığı; yargı kararı ile özel kurs yoluyla lisans düzeyinde eğitim verilemeyeceği hüküm altına alınmış olduğu halde yeniden düzenleme yapılmasının verilmiş bir yargı kararını yasama erki kullanarak değiştirmek anlamını taşıdığı; Yüksek Öğretim Kurumu Kapsamında kurulan ve eğitim veren bir yüksekokul veya üniversiteden mezun olanlarla, idareden izin almak suretiyle açılan bir özel kurstan veya öğretim kurumundan mezun olanların yeterlik ve ehliyet bakımından aynı konuma yerleştirilmiş olacakları; ülkemizde örgün öğretim kurumlarının her yıl 800 ün üzerinde mezun verdiği, özel öğretim kurumlarınca da eğitim verilmesine yönelik bu düzenlemenin ülke ihtiyaçlarına aykırı olduğu, istihdam ve eşgüdüm sorunlarına yol açacağı, söz konusu düzenlemenin bir kamu yararını karşılamak amacından ziyade mahkeme kararlarını etkisizleştirmek amacına yönelik olduğu; hukuk devletinde tüm devlet erkinin nihai amacının kamu yararı olduğu belirtilerek söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın 2.,10, 11.,130.,132. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Gemiadamlarının eğitimi, Ek madde 9'un (a) bendinde, üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim okulları ve yaygın öğretim kurumları, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı öğretim kurumları; maddenin (b) bendinde de "kuruluş amaçları gemiadamlarına eğitim vermek olan ve Denizcilik Müsteşarlığının uygun görüşü üzerine Milli Eğitim Bakanlığının izni ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılan özel öğretim kurumları" aracılığı ile yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 130. maddesinde öngörülen ilkelerle, üniversite kurulurken yasa koyucuya kesin buyruklar verilmesine karşın, her türlü eğitim ve öğretiminin, üniversite ve yükseköğretim kurumları tarafından verileceğine ilişkin herhangi bir Anayasa hükmü bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 138.maddesinin son fıkrasında "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez"; madde gerekçesinde de "mahkeme kararlarına uyulmak zorunludur" denilmektedir.

Yasa koyucu, Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü düzenlemeyi yapmak yetkisine sahip olup, düzenlemenin kamu yararına, başka bir anlatımla ülke koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi ve takdiri de yasa koyucuyu aittir.

Hukuk devletinde yasaların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Yasa koyucunun bir ihtiyaç olarak gördüğü gemiadamlarının yetiştirilmesi ve eğitimi için Milli Eğitim Bakanlığı'nın izniyle gerçek ve tüzel kişiler tarafından özel öğretim kurumları açılması için yapılan bu düzenlemenin kamu yararı amacıyla çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan Anayasa'nın 138.maddesinde öngörülen mahkeme kararlarının bağlayıcılığı ilkesi, yasa koyucunun Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine uygun olması koşuluyla genel düzenleme yetkisini ortadan kaldırmaz.

Ek madde 9'un (b) fıkrasında yer alan “özel öğretim kurumları” Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerinde yer alan ve 1547 sayılı Yasa ile düzenlenen yükseköğretimden farklı eğitim veren kurumlardır. Gemiadamları yetiştiren, üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim kurumları ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı öğretim kurumları kendi mevzuatına göre eğitim vermeye devam edeceklerinden iptali istenilen düzenleme Anayasa'nın 130. ve 132. maddesinde yer alan “yüksek öğretim faaliyeti” ile ilgili değildir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kural'ın Anayasa'nın 10.,11.,130 ve 132.maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK bu görüşlere katılmamışlardır.

2- Ek Madde 10'un İncelenmesi

a- Birinci Fıkranın İlk Tümcesi

Dava dilekçesinde, gemiadamlarının eğitimi, sınavları ve belgelendirilmeleri hususlarına ilişkin esas ve ilkeleri gösteren asli bir düzenleme yapılmadığı, yürütmenin Anayasada gösterilen ayrık haller dışında asli düzenleme yetkisinin olmadığı, bu yetkinin Anayasa'nın 7. maddesine göre yasama organına ait olduğu ve devredilemeyeceği; yüksek öğretime girişin ve devamın kanunla düzenleneceği, yükseköğretim kurumlarının öğretim ve eğitiminin planlanması, düzenlenmesi, yönlendirilmesi gibi hususların Yüksek Öğretim Kurulunun yetkilerinden olduğu, iptali istenilen hükümle bu hususların idareye bırakılmasının Anayasa'nın 2.,6.,7.,8.,11., 130. ve 131. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Gemiadamlarının eğitimine ilişkin Ek madde 10'un birinci fıkrasının ilk tümcesinde, gemiadamlarının eğitimi, sınavları ve belgelendirilmelerine ilişkin usul ve esasların, Denizcilik Müsteşarlığının hazırlayacağı yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

5310 sayılı Yasanın genel gerekçesinde de belirtildiği gibi gemiadamlarının eğitiminin, esas itibarıyla üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim kurumları ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı öğretim kurumlarının kendi mevzuatına göre gerçekleştirileceği, iptali istenilen maddede sözü edilen eğitimin, Ek madde 9'un (b) bendinde yer alan özel öğretim kurumları ile ilgili olduğu açıktır.

Öte yandan, Gemiadamlarının eğitim, staj ve sınav aşamalarını başarıyla geçmelerinden sonra hak ettikleri yeterlik seviyesinde belgelendirilmeleri gerekmektedir. Yasa'nın Ek madde 10'un birinci fıkrasının 2. tümcesi hükmüne göre sınavlar, Gemiadamları Sınavları Merkezi (GASM) tarafından yapılacak, Gemiadamları Yönetmeliğinin 48.,49. ve 51. maddelerine göre de sınavlarda başarılı olanlara, GASM tarafından “GASM sınav başarı belgesi” düzenlenerek, GASM kütük defterine kayıt edilecek ve “Gemiadamı Yeterlik Belgesi” ile “Gemiadamı Cüzdanı” verilecektir.

İptali istenilen kuralda sözü edilen “sınav” ibaresinden GASM tarafından yapılan sınavı, “belgelendirilmeleri” ibaresinden de sınav sonunda hak edenlere, idare tarafından düzenlenen belgelerin verilmesinin anlaşılması gerekmektedir.

Dava konusu düzenleme ile özel öğretim kurumlarınca verilecek eğitim standartları ile gemiadamı olabilmek için Gemiadamları Sınavları Merkezi tarafından yapılan sınavlar ve bu sınavlar sonunda verilecek belgelerle ilgili düzenlemeler yönetmelik hükümlerine bırakılmıştır.

Türkiye'nin de taraf olduğu Gemiadamlarının Eğitim, Belgelendirme ve Vardiya Standartları Hakkında Uluslararası Sözleşme (STCW)'nin 1. maddesinde, tarafların Sözleşme ile onun tamamlayıcı bir parçası olan ekinin hükümlerini uygulamak zorunda oldukları, Sözleşmeye yapılan her yollamanın aynı zamanda ekine yapılmış sayılacağı, tarafların denizde can ve mal güvenliği ile deniz çevresinin korunması bakımından, gemiadamlarının görevlerine uygun nitelikte olmalarını temin için sözleşmenin tüm olarak uygulanmasını sağlamak üzere bütün kanun, kararname, emir ve yönetmelikleri çıkarmak ve gereken tüm önlemleri almak ile yükümlü oldukları hüküm altına alınmıştır.

5310 sayılı Yasa'nın genel gerekçesinde, Sözleşmede, “ eğitimlerin kurslar yoluyla da verilmesi öngörüldüğü için...” denilmekte ise de, Sözleşme Hükümlerinde gemiadamlarının hangi eğitim sistemi içinde eğitileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Her devlet kendi eğitim sistemi içinde kurslar, özel ya da resmi öğretim kurumları vasıtasıyla gemiadamı yetiştirebilir. Ancak verilecek eğitimin standartları en az Sözleşmede gösterilen düzeylerde olacaktır.

Anayasa'nın 7. maddesinde “Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez” denilmektedir. Buna göre, yasa koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız, belirsiz bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir. Yasa ile yetkilendirme Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamına gelmez. Yasa koyucu gerektiğinde sınırlarını belirlemek koşuluyla bazı konuların düzenlenmesini idareye bırakabilir. Bu bağlamda, sık sık değişik önlemler alınmasına veya bunların kaldırılmasına gerek görülen, teknik veya benzeri alanlarda temel kurallar saptandıktan sonra ayrıntıların düzenlenmesinin idareye verilmesi, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez.

Anayasa'nın 90.maddesinin beşinci fıkrasında, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu kabul edilmiştir.

5310 sayılı Yasayla değişik 491 sayılı KHK' de düzenleme olmamakla birlikte, yönetmeliğe dayanak olarak alınan ve taraf olduğumuz STCW-95 Sözleşmesi yasa hükmünde olduğundan ve gemiadamlarının eğitimi, sınavları ve belgelendirilmelerine ilişkin temel kuralları da içerdiğinden bu konuda yasama yetkisinin devredildiğinden söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 7. ve 8. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6.,11.,130. ve 131. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK bu görüşlere katılmamışlardır.

b- Üçüncü Fıkra

Dava dilekçesinde, idarenin Anayasada gösterilen ayırık haller dışında asli bir düzenleme yetkisinin olmadığı, asli düzenleme yetkisinin yasama organına ait olduğu ve devredilemeyeceği ; oysa söz konusu üçüncü fıkra ile yürütme organına asli düzenleme yetkisi verildiği, böyle bir yetkilendirmenin Anayasa'nın 2.,6.,7.,8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın Ek madde 10'un üçüncü fıkrasında, Gemiadamları Sınavları Merkezi'nin oluşturulması, görevleri ve merkezle ilgili her türlü faaliyet, sınavda görev alacak kişiler ile alınacak ücretler ve diğer mali konulara ilişkin usul ve esasların Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Denizcilik Müsteşarlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Taraf olduğumuz STCW Sözleşmesinde, sınav ve belgelendirmede Sözleşmeye taraf devletler serbest bırakılmış olmakla birlikte, bu alandaki asgari standartların neler olacağı öneriler şeklinde tarafların bilgisine sunmuştur. Ancak Sözleşmede Gemiadamları Sınav Merkezinin oluşturulması, görevleri, görev süreleri, sınavda görev alacak kişiler ve diğer konularda yönetmeliğe esas teşkil edecek çerçeve hükümlere yer verilmemiştir.

Öte yandan mali konulara ilişkin usul ve esasların çerçevesi çizilmeden bu hususların düzenlenmesi ilgili kuruluşlarca çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmıştır.

Anayasa'nın 7. maddesinde, “ Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez” denilmektedir. Buna göre , yasa koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız, belirsiz bir alanı, yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir.

Yürütmenin tüzük ve yönetmelik çıkarmak gibi klasik düzenleme yetkisi, yönetimin yasallığı ilkesi çerçevesinde sınırlı ve tamamlayıcı bir yetki durumundadır. Bu bakımdan Anayasada öngörülen ayırık durumlar dışında yasa ile yetkili kılinsa bile çerçevesi ve sınırları yasada belirtilmeden yürütme organına düzenleme yetkisi verilemez.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2.,7. ve 8. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 8. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptal edildiğinden,

Anayasanın 6. ve 11 maddeleri yönünden inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. Dördüncü Fıkranın (b) Bendi

Dava dilekçesinde, “ her seviyedeki yeterlik belgesine yönelik verilen eğitimler ” ibaresinin, yükseköğretimi de içerdiği; özel öğretim kurumları-kurslar tarafından, Denizcilik Müsteşarlığının uygun gördüğü ve Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanan öğretim programları çerçevesinde, yüksek öğretim düzeyinde gemiadamı eğitimi yapılmasına imkan tanındığı, özel öğretim kurumlarına her seviyedeki yeterlik belgesine yönelik eğitim verme yetkisi tanınmasının, yükseköğretim kurumlarından eğitim alanlarla özel kurslardan eğitim alanları yeterlik belgesi almak bakımından aynı konuma getirdiği, bu durumun Anayasa'nın 2., 10., 11., 130. ve 132. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür

Yasa'nın Ek madde 10'un dördüncü fıkrasının (b) bendinde, özel öğretim kurumları tarafından her seviyedeki yeterlik belgesine yönelik verilen eğitimlerin, Denizcilik Müsteşarlığının uygun görüşü alınarak Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanan öğretim programına göre gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır.

Madde hükmü ile herhangi bir ayırım yapılmadan özel öğretim kurumlarına her seviyede yeterlik belgesi alınabilmesine yönelik eğitim verme olanağı tanınmaktadır. Her seviyedeki yeterlik belgesi ibaresi, Yönetmeliğin 5. maddesinde gösterilen tüm yeterlik derecelerini örneğin, uzakyol kaptanı, uzakyol vardiya mühendisi/makinisti yada baş mühendisi/makinisti kapsamakta olup, kurs eğitimi almış olan kişi ile lisans eğitimi almış olan kişiye aynı belge verilecektir.

28.3.1983 gün ve 2809 sayılı Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu'nun amacının, yükseköğretim kurumlarının teşkilatlanmasını düzenlemek olduğu (m.1); bu kanunun yükseköğretim kurumlarının teşkilatlanması ile ilgili kurum ve kuruluşları kapsadığı (m.2); üniversitenin, fakülte, enstitü, yüksekokul...meslek yüksek okulu gibi birimlerden oluştuğu ve bu maddede belirtilen fakülte, yüksekokul ve diğerlerinin işleyişinin, 2547 sayılı Kanunun 7. maddesi uyarınca Yüksek Öğretim Kurulunca düzenleneceği (m.3) hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 130. maddesinde, “Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; orta öğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kurulur.

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ili vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabilir.” denilmekte;

Anayasa'nın 131. maddesinde de, “Yüksek öğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yüksek Öğretim Kurulu kurulur” hükmü yer almaktadır.

Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerinde yer alan bu düzenlemelere uygun olarak, lisans düzeyinde denizcilik eğitimlerinin fakülte ve yüksekokul düzeyinde belli üniversitelerde verilebileceğine dair yasal düzenlemeler bulunmasına karşın özel kurslarla aynı düzeyde yeterlilik belgesi verilebilecek denizci yetiştirilmesi yolunun açılması örgün eğitim sistemi içinde verilen bir mesleki yeterliliği, fakülte ve yüksek okullar dışında özel kurs seviyesine indirmek ve aynı düzeyde eğitim verilmiş gibi belgelendirmek sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Her seviyedeki yeterlik belgesine yönelik eğitim verilmesi yolunun açılması, lisans düzeyinde eğitimin üniversite dışında da verilebileceği ve yüksek öğretimin gerekli olmadığı gibi bir sonucu doğuracağından yükseköğretimin özüne aykırıdır. Yüksek eğitimi planlamak, düzenlemek yönetmek maksadı ile kurulan, Yükseköğretim Kurulu'nu dışarıda bırakarak , yüksek öğretim düzeyinde eğitim verilmesi yolunun açılmasına olanak sağlayan düzenleme, Anayasa'nın 130. ve 131. maddesine aykırıdır..

Belirtilen nedenlerle, dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 130. ve 131 maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa'nın 2., 130. ve 131. maddelerine aykırı bulunarak iptal edilen kuralın Anayasa'nın 10. ve 11. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

Konunun, Anayasa'nın 132. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

3- Ek Madde 11'in İncelenmesi

a- Birinci Fıkra

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 131. maddesiyle yükseköğretim kurumlarının öğretim ve eğitimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek görev ve yetkilerinin Yükseköğretim Kurulu'na verildiği, 5310 sayılı Kanun ile her düzeyde yeterlik belgesine yönelik eğitimin özel eğitim kurumlarınca verilebilmesine imkan tanındığı, her düzeyde yeterlik belgesine yönelik eğitim kavramının yükseköğretim düzeyini de içereceği, yükseköğretim düzeyinde yeterlik belgesine yönelik eğitim verilmesine imkan tanınmasının, Anayasa'nın 130.,132. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturacağı, bu tür yükseköğretim düzeyinde yeterlik belgesine yönelik eğitim veren kurumların denetiminin Anayasa'nın 131. maddesine uygun ayırık bir düzenleme yapılmaksızın Denizcilik Eğitimi Denetleme Kuruluna verilmesinin Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın Ek madde 11'in birinci fıkrasıyla Denizcilik Müsteşarlığı bünyesinde, gemiadamlarına ilişkin eğitim, öğretim, sınav ve belgelendirme yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşları denetlemek; denetleme faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi işlemlerini gerçekleştirmek üzere Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu oluşturulmuştur.

Söz konusu düzenlemeyle, Ek madde 9 daki farklı eğitim sistemi dikkate alınmadan Denizcilik Müsteşarlığı bünyesinde oluşturulan Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu' na, üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim okulları ve yaygın eğitim kurumları ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı öğretim kurumlarında yapılan eğitim ve öğretimi de denetlemek görevi verilmiş; böylelikle anılan Kurul hem eğitim ve öğretim hem de sınav ve belgelendirme konularında yetkili kılınmıştır.

Anayasa'nın 130.maddesine göre, üniversiteler, kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip olup, kamu yararı için bilgi üreten, bilgiyi ileten ve yayan özerk öğretim ve araştırma kurumlarıdır.

Anayasa'nın 131. maddesinin birinci fıkrasında, “Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak,düzenlemek,yönetmek,denetlemek,yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.” ;

Anayasa'nın 132.maddesinde, “ Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları özel kanunlarının hükümlerine tabidir” denilmektedir.

Buna göre Yüksek Öğretim Kurulunun görev ve yetkisi içinde olan bir denetim ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin özel kanunları gereğince öngörülen denetimin dışında Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu'na ayrıca bir denetim yetkisi verilmesi Anayasa'nın 131. ve 132. maddelerine aykırılık oluşturur. Bu nedenle kuralda yer alan “kamu veya” sözcüğünün iptali gerekir.

Ek madde 9'un (b) bendinde düzenlenen özel öğretim kurumları tarafından verilen eğitim ve öğretimi denetlemek ile sınav ve belgelendirmeye ilişkin denetleme görevinin, Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu'na verilmesi, sistem içinde olağan olup Anayasa'ya aykırı değildir.

Kuralın “kamu veya” sözcüğü dışında kalan kısmına ilişkin bu görüşe Tülay TUĞCU, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ve A.Necmi ÖZLER katılmamıştır.

Anayasa'nın 131. ve 132. maddelerine aykırı bulunarak iptal edilen kuralın Anayasa'nın 2., 11. ve 130. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

Konunun, Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

b- Beşinci Fıkra

Dava dilekçesinde, yönetmelikle düzenlenecek alanla ilgili temel unsur, ilke ve esasları gösterilmeden yürütmeye düzenleme yetkisi verilmesinin Anayasa'nın 2.,6.,7.,8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen Ek madde 11'in beşinci fıkrasında, Kurul başkan ve üyelerinin seçimi, görev süreleri ve görevlerinin sona ermesi, denetleme görevini yerine getireceklerin seçimi, görev ve yetkileri, denetlemenin esas ve usulleri, denetleme ücretleri ve diğer giderlerle, mali hususların Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Denizcilik Müsteşarlığınca hazırlanarak yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirleneceği öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında , Kurulun bir başkan ve altı üyeden oluşacağı, kurul üyelerinin Milli eğitim Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı ve deniz ticaret odaları ile denizcilik eğitimi veren kamu ve özel öğretim kurumlarının hukuk veya denizcilik alanlarında tecrübeli, en az lisans düzeyinde eğitim almış mensuplarından Denizcilik Müsteşarı tarafından önerilen adaylar arasından Denizcilik Müsteşarlığının bağlı olduğu bakan tarafından seçileceği; üçüncü fıkrasında, denetim için denetimin niteliğine göre belirlenecek ücretin bütçeye gelir yazılmak üzere saymanlık hesabına yatırılacağı, kurul tarafından yapılacak harcamalar ile kurul üyeleri ve denetçilerin ücretlerinin bu amaçla bütçeye konulan ödenekten karşılanacağı; dördüncü fıkrasında ise, başkan ve kurul üyelerine , ayda dörtten fazla olmamak üzere her toplantı günü için toplantı ücreti ödeneceği belirlenmiştir.

İkinci fıkrada başkan ve üyelerin seçilmesine ilişkin düzenleme olmasına karşın başkanın nasıl seçileceği veya atanacağı, hangi kurumdan kaç üye seçileceği, başkan ve üyelerinin görev süreleri ve görevlerinin sona ermesi konusunda düzenleme olmadığı gibi ek 11. maddede sözü edilen denetleme görevini yerine getireceklerin yani denetçilerin seçimi, görev ve yetkileri, denetlemenin esas ve usulleri, denetleme ücretleri ve diğer giderlere ilişkin bir düzenleme yapılmamış, tüm bu hususlar iptali istenilen beşinci fıkra hükmü ile yönetmeliğe bırakılmıştır.

Öte yandan,İptali isteminin konusu olmayan üçüncü fıkra da sözü edilen ve kimlerden nasıl alınacağı açıkça belirtilmemiş olan ücretin bütçeye gelir kaydedileceği , kurul tarafından yapılan harcamalar ile kurul üyeleri ile denetçilerin ücretlerinin bu iş için ayrılan ödenekten karşılanacağı belirtilmiştir. Buna göre, Denizcilik Müsteşarlığı bütçesinden ödenecek denetleme ücretinin hangi ölçüt esas alınarak ne miktarda ödeneceği yasa ile belirlenmeden, bütçeye gelir kaydedilen bir tutar üzerinden ödenmesi; yine kurul tarafından yapılacak harcamalar yada diğer giderlerin ödenmesine ilişkin usul ve yöntemler, ödenecek ücretin esasları yasa ile belirlenmesi gerekirken kuralla yönetmeliğe bırakılmıştır.

Bu durumda hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın idareye geniş yetkiler verilerek, yasama yetkisinin devrine yol açan düzenleme Anayasa'nın 2., 7. ve 8. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa'nın 2.,7. ve 8. maddelerine aykırı bulunarak iptal edilen kuralın Anayasa'nın 6. ve 11. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

3. Altıncı Fıkranın, “...ile özel öğretim kurumlarının, Milli Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığınca ilgili oldukları mevzuat hükümlerine göre denetimine...” bölümü

Dava dilekçesinde, Ek maddeler 9 ve 10'un hükümleriyle yükseköğretim düzeyinde eğitim verilmesine imkan tanınan özel öğretim kurumlarının Anayasa'nın 130. ve 132. maddelerindeki esaslar dışında kurulabilmesine olanak tanınması kadar, bu düzeyde eğitim yerlerinin denetiminin, Anayasa'nın 131. maddesine rağmen Milli Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığı tarafından yapılmasına izin verilmesinin Anayasa'nın 131. maddesine aykırı olduğu; üniversite özerkliğine müdahale niteliğini taşıyacağı için 130. maddesiyle çelişeceği; Anayasa'nın herhangi bir maddesine aykırı olan düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın Ek madde 9'un (b) bendiyle, gemiadamlarının eğitiminin “özel öğretim kurumları” tarafından da verilebileceği, Ek madde 11'in birinci fıkrası kuralıyla da bu kurum ve kuruluşların denetlenmesi, denetleme faaliyetinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi görevi, Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu'na verilmiş, aynı maddenin altıncı fıkrasının ikinci tümcesi ile de, özel öğretim kurumlarının, Milli Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığınca ilgili oldukları mevzuat hükümlerine göre denetimine ilişkin hükümler saklı tutulmuştur.

Bu durumda gemiadamı yetiştiren özel öğretim kurumları, Milli Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığınca denetlenebilecektir.

Gemiadamlarının yetiştirilmesine ilişkin Ek madde 9 ile öngörülen eğitim türleri arasında, eğitime başlama, eğitim süresi, eğitimin nitelikleri ve eğitim sonunda elde edinilen kazanımlar (diploma ve belgeler) açısından farklar bulunduğu gibi bu iki tür eğitim veren kurumların eğitim sistemi içindeki konumları da farklıdır.

Açıklanan nedenlerle söz konusu denetimler için niteliğinden kaynaklanmakta olup, Anayasa'nın 2., 11.,130. ve 131. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

V- KARARIN YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153.maddesi ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 53. maddesi uyarınca, yasa, kanun hükmünde kararname veya TBMM İçtüzüğü ya da bunların belirli madde veya hükümleri iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı gün yürürlükten kalkar. Ancak, Anayasa Mahkemesi iptal kararı ile meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici nitelikte görürse, boşluğun doldurulması için iptal kararının yürürlüğe gireceği günü ayrıca kararlaştırabilir.

İptal edilen fıkralar ile bent ve ibare nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte görüldüğünden yeni düzenleme yapması için yasama organına süre tanımak amacıyla iptal kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak üç ay sonra yürürlüğe girmesi uygun bulunmuştur.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

2.3.2005 günlü, 5310 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesiyle 10.8.1993 günlü, 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının kuruluş ve görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen:

A-1- Ek madde 10'un, üçüncü fıkrasına ve dördüncü fıkrasının (b) bendine,

2-Ek madde 11'in, birinci fıkrasında yer alan "... kamu veya..." ibaresine ve beşinci fıkrasına,

İlişkin iptal hükümlerinin süre verilerek yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu fıkralar ile bent ve sözcüklere yönelik yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

B-1- Ek madde 9'un (b) bendine,

2- Ek madde 10'un birinci fıkrasının ilk tümcesine,

3- Ek madde 11'in;

a- Birinci fıkrasının "... kamu veya..." sözcükleri dışında kalan bölümüne,

b- Altıncı fıkrasının "...ile özel öğretim kurumlarının, Milli Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığınca ilgili oldukları mevzuat hükümlerine göre denetimine..." bölümüne,

yönelik iptal istemleri, 21.3.2007 günlü, E.2005/44, K.2007/31 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bend, tümce ve bölümlere ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

21.3.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

2.3.2005 günlü, 5310 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesiyle

10.8.1993 günlü, 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen:

A- Ek madde 9'un (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Ek madde 10'un;

1- Birinci fıkrasının ilk tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- Dördüncü fıkrasının (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- Ek madde 11'in;

1- Birinci fıkrasının,

a- "... kamu veya ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Tülay TUĞCU, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile A. Necmi ÖZLER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Beşinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- Altıncı fıkrasının "... ile özel öğretim kurumlarının, Millî Eğitim Bakanlığı ve Denizcilik Müsteşarlığınca ilgili oldukları mevzuat hükümlerine göre denetimine ..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- İptal edilen fıkralar ile bent ve ibare nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince İPTAL HÜKÜMLERİNİN, KARARIN RESMÎ GAZETEDE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ÜÇ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

21.3.2007 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Tülay TUĞCU	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY YAZISI

491 sayılı KHK'ye 5310 sayılı Yasa'yla eklenen EK 11. maddenin iptali istenilen ilk fıkrası ile, “Gemi adamlarına ilişkin eğitim, öğretim, sınav ve belgelendirme yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşları denetlemek; denetleme faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi işlemlerini gerçekleştirmek üzere Denizcilik Müsteşarlığında Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu oluşturulmuştur”. Bu maddede de yükseköğretim düzeyi ayrık tutulmamış ve oluşturulan denetleme kuruluna her seviyedeki kurum ve kuruluşları denetlemek yetkisi verilmiştir. Verilen bu yetki, kamuya ait yüksek öğretim kurumları yanında 5310 sayılı yasa kapsamında olup yüksek öğretim seviyesinde eğitim veren özel kuruluşları da kapsamaktadır

Anayasa'nın 131. maddesi uyarınca yüksek ğretim kurumlarının denetlenmesi görev ve yetkisi Yükseköğretim Kurulu'na verildiğinden, bu düzeyde eğitim veren kurumların denetiminin Yükseköğretim Kurulu dışında bir kurula verilmesi Anayasanın 131. maddesine aykırılık oluşturmaktadır. Fıkradaki "... kamu veya..." ibaresinin iptali ile yüksek ğretim seviyesinde eğitim veren özel kuruluşlar konusundaki Anayasa'ya aykırılık giderilmemiş olduğundan fıkranın kalan bölümünün de iptali gerekmektedir.

Açıklanan gerekçelerle, yukarıda belirtilen kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine ilişkin çoğunluk kararına katılmadım.

Başkan

Tülay TUğCU

KARşIOY GEREKÇESİ

1- 5310 Sayılı Denizcilik Mşteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değışiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Ek 9. maddesinin (a) bendinde, gemiadamlarının eğitiminin, üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı orta ğretim okulları ve yaygın eğitim kurumları ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı ğretim kurumları; dava konusu (b) bendinde de kuruluş amaçları gemiadamlarına eğitim vermek olan ve Denizcilik Mşteşarlığının uygun görüşü zerine Millî Eğitim Bakanlığının izni ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılan özel ğretim kurumları tarafından verileceği hükme bağlanmıştır. Görüldüğü gibi, Madde'nin (a) bendinde gemiadamlarına eğitim verecek ğretim kurumları sayılarak belirtildiği halde (b) bendindeki özel ğretim kurumlarının hangileri olduğu gösterilmemiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde sözü edilen hukuk devletinde, idarenin tüm işlem ve eylemlerinin hukuka uygun olması ve yargı denetimine bağlı tutulabilmesi, etkili bir yargı denetiminin sağlanabilmesi için de yasaların açık, anlaşılabilir hükümler içermesi belirsizliklere yol amaması gerekir.

Dava konusu Kural'ın gemiadamları eğitimi verecek özel ğretim kurumlarının türüne yer vermeyerek neden olduğu belirsizliğin yanı sıra eğitimin derecesini de göstermeyerek her seviyede, bu bağlamda fakülte ve yüksek okul mezunlarının alabildiği yeterlik belgesine yönelik eğitim verebilecek kurumlar açılmasına da olanak sağladığı açıktır. Nitekim Ek Madde 10'un dördüncü fıkrasının (b) bendinde "zel ğretim kurumları tarafından her seviyedeki yeterlik belgesine yönelik verilen eğitimler"den söz edilerek bu husus doğrulanmaktadır. Oysa, fakülte ve yüksek okulların verebileceği eğitimin sağlayabileceği belgelere yönelik eğitimin özel eğitim kurumu adı altında kurslar ve benzeri eğitim kurumlarında verilmesi olanaklı değildir. Bu tür eğitimin, Anayasa'nın 130. maddesinde belirtilen esaslara göre ancak yükseköğretim kurumları tarafından verilebileceği kuşkusuzdur.

Bu nedenlerle Kural, Anayasa'nın 2 ve 130. maddelerine aykırıdır.

2- 5310 sayılı Yasa'nın Ek 10. maddesinin birinci fıkrasında, gemiadamlarının eğitimi, sınavları ve belgelendirilmelerine ilişkin usul ve esasların, Millî Eğitim Bakanlığının görüşü alınarak Denizcilik Müsteşarlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirleneceği öngörülmekte, ancak yönetmelikle düzenlenecek hususlara ilişkin ana ilkeler belirlenmeyerek bu konudaki yasama yetkisi yürütmeye devredilmektedir.

Anayasa'nın 7. maddesine göre, yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olup, bu yetki devredilemeyeceğinden yasa koyucunun düzenleme yaptığı bir alanda çerçeveyi çizip ilkeleri belirlemeden idareyi yetkilendirmesi olanaklı değildir. Bu nedenle Kural, Anayasa'nın 7. maddesiyle uyum içinde değildir.

Öte yandan, Anayasa'nın 90. maddesinin beşinci fıkrasında usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olduğunun ve bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağının öngörülmesi, yasa koyucuyu uluslar arası anlaşmaları yaşama geçirme yükümlüğünden kurtarmayacağından yasa koyucunun yürürlüğe konulan andlaşmalara uygun düzenlemeler yaparak bu konuda idarenin görev alanını belirlemesi gerekir. İdarenin kanuniliği ilkesi de böyle bir düzenlemeyi zorunlu kılmaktadır.

3- 5310 sayılı Yasa'nın Ek 11. maddesinin ilk fıkrası ile, gemiadamlarına ilişkin eğitim, öğretim, sınav ve belgelendirme yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşları denetlemek; denetleme faaliyetlerinin plânlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi işlemlerini gerçekleştirmek üzere Denizcilik Müsteşarlığında Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu oluşturulması öngörülmektedir. Bu Kural'ın "kamu veya" sözcüklerinin iptaline karar verilmiş ise de kalan bölümü yönünden de Denetleme Kurulu'nun yetki sınırlarının özellikle denetimi yapılacak kurum ve kuruluşlar yönünden belirtilmemiş ve denetime esas olacak ölçütlerin gösterilmemiş olması, yasa ile düzenlenmesi gereken bu hususlarda Denetleme Kurulu'nun yetkili kılınması sonucunu doğurmaktadır. Bu durumda, Kural, Anayasa'nın 7. maddesi ile bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 5310 sayılı Yasa ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen yukarıda belirtilen kuralların iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

1- 491 sayılı KHK'ye 5310 sayılı Yasa ile eklenen EK 9. maddenin (a) bendinde, gemi adamlarının eğitiminin “Üniversitelere bağlı fakülte ve yüksek okullar ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim okulları ve yaygın eğitim kurumları”, (b) bendinde “Kuruluş amaçları gemi adamlarına eğitim vermek olan ve Denizcilik Müsteşarlığının uygun görüşü üzerine Milli Eğitim Bakanlığının izni ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılan özel öğretim kurumları” tarafından verileceği belirtilmiştir. Maddenin (a) bendinde yüksek öğretim kurumları yer aldığı ve (b) bendinde de yüksek öğretim düzeyi ayrık tutulmadığı için bu düzenleme ile yüksek öğretim düzeyindeki gemi adamı eğitiminin de özel ve tüzel kişilerce açılacak özel eğitim kurumları tarafından verilebilmesine olanak tanındığı anlaşılmaktadır. Çoğunluk kararında, iptali istenilen (b) bendinin genel nitelikte bir düzenleme olduğu ve yüksek öğretim düzeyini kapsamadığı kabul edilmiş ise de, 5310 sayılı yasa bütün olarak incelendiğinde gerçek ve tüzel kişiler tarafından verilecek eğitimin yüksek öğretim düzeyini de kapsadığı görülmektedir. Nitekim, anılan KHK'ye aynı yasa ile eklenen EK 10. maddenin oybirliği ile iptal edilen (b) bendindeki “...her seviyedeki yeterlik belgesine...” ibaresi de bu yorumu doğrulamaktadır.

Anayasa'nın 130. maddesinde yüksek öğretim kurumlarının kuruluşu ve tabi olacağı esaslar düzenlenmiş, 132. maddesinde de yüksek öğretim kurumlarından özel hükümlere tabi olanlar gösterilmiştir. Bu sisteme göre, 130. maddede belirtilen vakıflar dışında gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılacak özel öğretim kurumlarında yüksek öğretim düzeyinde eğitim verilmesinin Anayasa'nın 130. maddesine aykırı olacağı açıktır. Bu nedenle, EK 9. maddenin (b) bendinin iptali gerekir.

2- EK 10. maddenin birinci fıkrasının iptali istenilen ilk tümcesinde, “Gemi adamlarının eğitimi, sınavları ve belgelendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar, Milli Eğitim Bakanlığının görüşü alınarak Denizcilik Müsteşarlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.” denilmektedir. Yönetmelikle belirlenecek hususlar, doğal olarak EK 9. madde çerçevesinde verilecek eğitimi kapsayacaktır. Burada da yüksek öğretim düzeyi ayrık tutulmadığı için yönetmelikle düzenlenecek konular yüksek öğretim düzeyi ile de ilgili olacaktır. Yüksek öğretim kurumlarının öğretiminin ve eğitiminin planlanması, düzenlenmesi ve yönetilmesi Anayasa'nın 131. maddesine göre Yükseköğretim Kurulu'nun yetkisinde olduğundan iptali istenilen cümle ile yüksek öğretim düzeyinde eğitim alacak gemi adamlarının eğitimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesinin Denizcilik Müsteşarlığınca çıkarılacak yönetmeliğe bırakılması Anayasa'nın 131. maddesine aykırıdır. Bu nedenle kuralın iptali gerekir.

3- 491 sayılı KHK'ye 5310 sayılı Yasa'yla eklenen EK 11. maddenin iptali istenilen ilk fıkrası ile, “Gemi adamlarına ilişkin eğitim, öğretim, sınav ve belgelendirme yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşları denetlemek; denetleme faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi işlemlerini gerçekleştirmek üzere Denizcilik Müsteşarlığında Denizcilik Eğitimi Denetleme Kurulu oluşturulmuştur”. Bu maddede de yükseköğretim düzeyi ayrık tutulmamış ve oluşturulan denetleme kuruluna her seviyedeki kurum ve kuruluşları denetlemek yetkisi verilmiştir. Verilen bu yetki, kamuya ait yüksek öğretim kurumları yanında 5310 sayılı yasa kapsamında olup yüksek öğretim seviyesinde eğitim veren özel kuruluşları da kapsamaktadır

Anayasa'nın 131. maddesi uyarınca yüksek ğretim kurumlarının denetlenmesi görev ve yetkisi Yükseköğretim Kurulu'na verildiğinden, bu düzeyde eğitim veren kurumların denetiminin Yükseköğretim Kurulu dışında bir kurula verilmesi Anayasanın 131. maddesine aykırılık oluşturmaktadır. Fıkradaki "... kamu veya..." ibaresinin iptali ile yüksek ğretim seviyesinde eğitim veren özel kuruluşlar konusundaki Anayasa'ya aykırılık giderilmemiş olduğundan fıkranın kalan bölümünün de iptali gerekmektedir.

Açıklanan gerekçelerle, yukarıda belirtilen kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine ilişkin çoğunluk kararına katılmadık.

ye

Mehmet ERTEN

ye

A. Necmi ÖZLER

AZLIK OYU

A- 5310 sayılı Yasa ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen 9. maddenin (b) bendi yönünden:

Anayasa'nın 2. maddesinde vurgulanan hukuk devleti'nin açıklık ve belirginlik ilkeleriyle somutluk ve yaşamsallık kazanacağında duraksama yoktur.

Öte yandan Anayasa'nın 130. maddesinde, ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerdeki eğitim-ğretim kurumlarının niversiteler olduğu vurgulanmaktadır.

Bir bölümü uyuşmazlığa konu ek 9. maddenin (a) bendinde gemi adamlarını eğitecek kurumlar fakülte ve yüksekokullar, ortaöğretim okulları ve yaygın eğitim kurumları ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı ğretim kurumları olarak sayılmıştır.

Maddenin (b) bendi ise gemi adamlarına eğitim verecek olan özel ğretim kurumlarından söz edilmektedir.

Yasal kuralın bu düzenleniş biçimi karşısında, (a) bendinde resmi okulların derece ve dzeysel nitelikleri belirli bir biçimde sayılırken, (b) bendinde ise hangi ğretim okulu oldukları ve düzeyi belirtilmeden özel ğretim kurumlarından söz edilmiştir. Böylece bir yandan

belirsizliğe neden olunurken, bir yandan da üniversite dışında lisans eğitimi amaçlayacak özel öğretim kurumu açılabilmesi sonucuna etken olunmuştur. Kuralın bu durumuyla Anayasa'nın sözü edilen maddeleriyle uyuşması olanaksızdır.

B- Anılan Yasa'nın Ek 10. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesi:

Ek 9. maddenin ortaöğretim ve lisans eğitimi kapsayan niteliği kuralın anlamının belirlenmesinde göz önünde tutulmalıdır.

Bu açıdan Anayasa'nın 130 ve 131. maddelerinde değinilen yükseköğretimle ilgili ilkeler ve bu konuların yasayla düzenleneceği ve Yükseköğretim Kurulu'nca yürütüleceği yolundaki vurgular karşısında, gemi adamlarının eğitimi, sınavları ve belgelendirilmelerine ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirlenmesi ve yükseköğretim üst kurulları dışında genel idareye bırakılması yoluna gidilmesine Anayasa'ya uyarlık yoktur.

Açıklanan nedenlere yukarıda belirtilen kuralların iptalleri gerekeceği oyuyla karara karşıyım.

Üye

Şevket APALAK